

BENKE LÁSZLÓ „El ne felejtse, aki él”

Tamási Lajos az a költő, aki 1956-ban az önkényuralom ellen, a szabadságért küzdő magyar nép mellett elsőként állt ki – nem csupán egy-két maradandó verssel. Legismertebb alkotása, a *Piros a vér a pesti utcán* röpcédulákon is terjedt a forradalom napjaiban, s olyan megrendítő és lázító erővel hatott, mint 1848-ban Petőfi *Nemzeti dala*.

Ám a költő nemcsak '56 őszén, hanem azt követően, a megtorlás időszakában is vállalta sorsát; mindig hű maradt önmagához és a forradalomhoz. Aki ismerte, az szerette és tisztelte őt, a tetőtől talpig becsületes férfit, a szigorú, de türelmes ember különleges tulajdonságait, egyenes jellemét.

Tamási Lajost nem zárták börtönbe, nem végezték ki. E forradalmár költő sorsa a halálig tartó hűség, a csendes szembeszegülés volt. Emberi, költői egyénisége holtáig ugyanaz maradt, aki ifjúkorában volt. „Végsőnek szomorú vagy, / békének háború vagy, / a tisztos nyugalomnak / gyanús vagy, de gyanús vagy” – így jellemezte egykor önmagát. „Barátaink szétszórt / csapatja csupa vérfolt, / de megriadnak látva / rajtad a szelíd tébolyt”.

Haláláig megfigyelték, követték minden lépését. „Egy golyót én is érdemelnék” – mondta nehéz szomorúságában, de akkor már nem írt. Látom hulló fehér hajával Petőfi szobra előtt „a zuhogó esőben”, s ma is látni vélem, hogy a „fegyvergyári próbálások jóslásainak ütemére” hogyan készül benne „ratatata... a magyar vers”. Mint „aki csatából menekül, s már elérte a kukoricást; s csak nem szünnék a dobajok mögötte”.

Tamási Lajos nevét sokan ismerték, ismerni vélik szerte e világon. De egyetlen versből senki sem ismerheti meg igazán e gazdag költészetet. Azért tartottam szükségesnek legszebb költeményeinek kiadását, hogy végre minél több olvasóban tudatosuljon: milyen jelentőségű Tamási lírája. Törekvéseim természetesen nem előzmény nélküliek. Már 1989-ben, az *Oly sok viszály után* című antológia összeállításakor is valóságos kitüntetésnek éreztem, hogy a költő rám bízta a *Piros a vér a pesti utcán* közlését, amely 33 évig nem jelenhetett meg hazájában. Most pedig, ami-

Az *El ne felejtse, aki él – Tamási Lajos legszebb versei – '56 szellemiségének hiteles őrzői* című kötet (Hét Krajcár Kiadó, 2016) előszavának szerkesztett, rövidített változata.

El ne felejtse, aki él

Tamási Lajos legszebb versei –
'56 szellemiségének hiteles őrzői

Tamási Lajos kötetének táblalaboritója

kor verseinek gyűjteményét és az emlékezéseket lapozgatom, napnál világosabban ragyog fel újra előttem, hogy milyen különleges élmény lehetett a 33 éves férfi életében a forradalom, hiszen ifjúkorától a szabadság szeretete és a zsarnokság gyűlölete jellemezte; minden érzését, minden gondolatát, egész személyiségét áthatotta. Szerelmi líráját éppúgy, ahogy politikai költészetét, anyja iránti szeretetét ugyanúgy, ahogy a munkásokba vetett hitét, velük való érzelmi azonosulását. A magyar nép közös reménysége, a jobb jövő várása izzik költészetében. Tamási Lajos egész életműve, emberszeretete a forradalomban gyökerezik.

A pesti utcákon tüntetők, a vérző diákok és munkások legigazabb álmunkat álmodták 1956-ban: függetlenségünket, szabadságunkat, emberi méltóságunkat. A történelem nagy pillanata az, amikor a nép megelőzi vezetőit, megelőzi költőit is. Ledobja sorsa terheit, megmutatja igazi erejét, világraszóló győzelemre tör. Szabad és boldog akar lenni, előbb csak érzi, de már tudja is, hogy e küzdelemben még a vereség is magasztos. Így történt népünkkel 1956-ban. A nép után a költők ébredtek a legkorábban, s költeményekben próbálták őrizni a vereséget szenvedettek becsületét. Történelmünk legszentebb pillanatai valóban a nemzet „közös ihletéből” és közös vállalkozásából fakadtak. Minden nagy költészet győzelem a halálon. Győzelmünk akkor lehet termékenyebb, ha költészetünk – és kifejezetten Tamási Lajos költészete is – termékeny talajra hull.

Emlékezzünk Tamási Lajos verseivel a forradalomra, a magyar nép legszebb álmaira, legigazabb önmagunkra!